

Pécs, Megyeri–Kertváros építéstörténete 1972–1977

SIPOS BALÁZS

Bevezetés

Pécs. Ha ezt a városnevet meghalljuk mindenkinek a dzsámi, a székesegyház vagy a dicstelen múltú Magasház jut eszébe. Pedig ennél sokkal többet jelent. Jelenlegi adatok szerint közel 150.000 ember otthona. Mikor megkezdtém egyetemi tanulmányaimat, elhatároztam, hogy a város történetét fogom kutatni. Miután elolvastam több olyan könyvet, amely Pécs múltjáról szólt felfigyeltem arra, hogy az 1945 utáni építéstörténete közel sem mondható teljesnek. Mindezedáig Meszes és Uránváros történetével foglalkoztak behatóbban. Mivel én magam is Kertvárosban élek, elhatároztam, hogy BA-s szakdolgozatomat ennek a városrésznek a történetéből fogom megírni.

Jelen tanulmány keretei nem engedik meg, hogy az egész városrész történetét megosszam az olvasóval, ezért most a kezdetek bemutatására teszek kísérletet.

Elnevezés és a városrész határai

Eredetileg 1975 és 1990 között a teljes városrész hivatalos megnevezése Lvov–Kertváros volt. Lvov és Pécs 1965-ben került egymással testvérvárosi kapcsolatba. Évente többször is járt Pécsen a „testvéri küldöttség”, illetve a pécsiek is több látogatást tettek Lvovban. Ennek köszönhetően 1975-ben Pécsen egy egész városrész kapta a nevét Lvovról.¹ Viszonzásként Lvovban előbb egy utcát, majd szintén egy városrészt neveztek el Pécsről.² A Lvov–Kertváros elnevezést az emberek nem szívesen használták, így nem is csoda, hogy csak a hivatalos iratokban vagy az újságokban találkozhatunk vele. A Lvov–Kertváros nevet végül 1991-ben változtatták meg a ma is használatos Megyeri–Kertváros névre.³

Kertváros – ahogy az egyszerűség kedvéért én is hívni fogom – négy nagy egységből áll: Megyeri-Kertváros, Siklósi városrész, Árpádvaros és Málom. Megyeri–Kertváros határai 1972-ig északról a Móra Ferenc utca, Északmegyer dűlő, nyugatról a Megyeri és Nagy Imre út, délről a Keszüi út, keletről pedig a Táncsics Mihály és a Siklósi út. Ezeket az utcákat már az 1930-as években elkezdték építeni, és néhány tömbtől eltekintve a II. világháború előtt be is fejezték. 1972-től azonban ezek a határok jelentősen kitolódtak. Az északi sáv nem változott, a déli, a keleti és a nyugati határok azonban mind délre tolódtak. A kiterjedt területű Kertvárost nyugatról a Megyeri út mellett a Sarohin Tábarnok útja (ma Nagy Imre út) és a Melinda utca, keletről a Táncsics Mihály

¹ MNL BaML: XXIII. 108. 22464/1975. LVOV–Kertváros elnevezése

² DUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1981. július 10. 5.

³ Pécs Megyei Jogú Város 1991 évi 29. sz. önkormányzati rendelet: A városrészek elnevezéséről

és a Siklósi út mellett a Málomi út, míg délről az Egri Gyula – ma Maléter Pál – út határolja.

Pécs városrészeinek kialakulása 1945–1970 között

Pécs szinte érintetlenül vészelte át a II. világháború szörnyűségeit, így nagyobb helyreállítási munkálatokat nem kellett végrehajtani. A város jelentős iparral és az ország iparosításához nélkülözhetetlennek számító szénnel rendelkezett, ezáltal Pécs is felkerült arra a listára, amely a fejleszteni kívánt városokat tartalmazta.⁴

A város iránti elkötelezettséget tovább erősítette, hogy 1953-ban szovjet tudósok egy csoportja uránt talált a várostól nyugatra, Kővágószőlős közelében.⁵ A hidegháború idején nélkülözhetetlen nyersanyag kitermelését minél korábban el akarták kezdeni, ebből kifolyólag úgy határoztak egy városrészt alakítanak ki a közelében, így épült fel végül Uránváros.

Mint a régió központja, Pécs városa rendelkezett a legnagyobb lakossággal, de sem ez, sem pedig az agglomeráció népessége nem volt elegendő a munkáshiány kielégítéséhez. Ezért a város előbb a megye, majd a régió, később pedig az uránbánya megnyitását követően az ország minden pontjáról elkezdte felszívni a fölös munkaerőt, csakhogy a felgyülemlett embertömeget el is kellett helyezni. Előbb a szénbányászok helyzetét kívánták megoldani a Meszei lakótelep 1948-ban megkezdett építésével –, amelynek 90%-val 1965-ig végeztek is –, majd az 1953-as felfedezések után megkezdődött egy nyugati irányú tervezés is. Uránváros építését 1955-ben kezdték el. Érdekességként érdemes megjegyezni, hogy első házait az 1956-os Magyar Forradalom napján, október 23-án adták át, a városrészt pedig 1975-ben fejezték be.⁶ Az említett városrészeken kívül 1955-ben tervbe vették a belváros déli területének szanálását is, amelynek mindössze csak a felét tüntették el, de így is hatalmas kárt okoztak. 1958-ban kezdték meg a városrész építését, és hosszabb-rövidebb szakaszokban egészen az 1980-as évekig folytak az építkezések.

Ezek az építkezések azonban nem jelentettek komolyabb változást, mivel a továbbiakban is munkaerőhiánnyal küszködött a város. Pécs lakosságának számát már az 1960-as években is 200 ezer feletti lélekszámban képelték el, ezért új városrészek tervezését kezdték meg. Merre tovább Pécs? – teheték fel a kérdést a város vezetői és tervezői.

Megyeri–Kertváros tervezése

Szó volt Uránváros továbbépítéséről,⁷ a Nyugat-Mecsek, a Makár-oldal, a Diósi dűlő, a Balokány,⁸ és a Szigeti városrész⁹ – egészen a Kórház térig történő –

⁴ GERMUSKA 2006, 96–109.

⁵ SALLAY 2002, 329–330.

⁶ MAGAY 2006, 324.

⁷ DÉNESI–PAPP–SZOYKA 1974, 19.

⁸ DÉNESI–PAPP–SZOYKA 1974, 18.

beépítéséről. E tervek jelentősen módosították volna a város képét. A tervezők több irányba kívántak elindulni, azonban győzött a józan ész. Sokan joggal féltették ugyanis a történelmi belvárost vagy a Mecsek látképét a szóban forgó beruházásoktól. Úgy tűnik, a pécsi Városi Tanácsban is sokan kételkedtek abban, hogy ezek az irányok a legmegfelelőbbek-e. Ezt bizonyítja, hogy 1966-ban felkérték a Pécsi Tervező Vállalatot, hogy készítsen tanulmánytervet egy esetleges déli építkezésről.¹⁰

Bár hivatalosan ekkor még nem fogalmazódott meg Kertváros továbbépítésének terve, Kiss Dénes városrendező mérnök már 1966-ban elképzelhetőnek tartotta a déli irányú terjeszkedést, amikor a következő kérdést tették fel neki: „*Milyen irányban terjednek a lakótelepek? – Kétszázöttezer nagyság rendig a jelenlegi városhatárokon belül az elavult városrészek szanálásával, újjáépítésével megoldhatók a lakásépítések. Ha túllépi a város ezt a lakószámot, az új lakótelepek kiterjednek Dél felé – elképzeléseink szerint Málom–Nagyárpád közötti területre.*”¹¹ Ez az első olyan terv, amelyben a déli irányban való terjeszkedés gondolata már felmerült az írott sajtóban. 1967-ben megjelentek újabb felhívások, hogy ne a Mecsek és a történelmi belváros elcsúfításával növeljék a beépíthető területet. A városvezetés a panaszosok megnyugtatására kijelentette, hogy „*míg döntésre kerül sor, újabb vitákra is van lehetőség.*”¹² Többek közt a Szigeti városrész keleti határait nem terjesztették tovább, a Makár-oldalt pedig nem építették be. Az előbbire a hatalmas szanálási összegek miatt, míg utóbbira azért nem került sor, mert a talaj nem volt alkalmas arra, hogy 10 emeletes panelházakat húzzanak fel rá.¹³ A meg nem valósult projektek miatt hiányzó lakásokat viszont valahol fel kellett építeni. Ekkor döntöttek végleg a város déli irányú fejlesztése mellett.

1968-ban az OTP felkérte a Pécsi Tervező Vállalatot, hogy készítsen tanulmánytervet egy OTP-mintalakótelepről. Az elkészült beépítési terv szerint a telepített 589 lakás az alapfokú intézményekkel együtt az adott területnek csak a nyugati felét foglalta volna el. A terület keleti részének beépítésére (kb. 700–800 lakással) a Tanács 1968 januárjában adott megbízást, azzal az alapvető kikötéssel, hogy az első építési ütemben a Mecseki Ércbánya Vállalat dolgozói részére kell itt 470 lakást biztosítani.¹⁴ A sajtóból azt is megtudhatjuk, hogy a Mecseki Ércbánya Vállalat kiknek kívánt lakásokat adni: „*Még ebben az 5 éves tervben összesen 570 lakás készül el a Kertvárosban a borsodi bányászok részére, ezekből száz lakás építése előreláthatólag áthúzódik 1971-re. 1971-ben folytatódik a Kertvárostól délre eső, szanálásmentes területen a lakásépítkezés. Öt év alatt összesen 2100 lakást terveznek ide, amelyből 500 OTP kölcsönrel épülne fel. Az 5 és 11 szintes házak mellett a pécsi tervezők*

⁹ DÉNESI–PAPP–SZOYKA 1974, 16.

¹⁰ DÉNESI 1979, 38.

¹¹ DUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1966. június 17. 3.

¹² DUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1967. november 16. 3.

¹³ DUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1971. január 12. 3.

¹⁴ DÉNESI 1979, 38.

kétszintes sorházakkal kísérleteznek, amelyekben három, három és félszobás lakásokat alakítanak majd ki”.¹⁵ A Dunántúli Napló által közölt tervek már márciusban készen álltak (1. kép).¹⁶ A tervezők fontosnak tartották, hogy a különböző háztípusokat arányosan helyezték el a felépítendő városrészben. Ezen kívül odafigyeltek arra is, hogy a kikapcsolódáshoz szükséges parkok és sportpályák is nagy számban övezzék a régiót.¹⁷

A tervezett számokat azonban növelni kellett a város kérésére. Dénesi Ödön mindössze 10.000 ember elhelyezését tartotta elfogadhatónak, azonban a városvezetés 15.000 fős lakótelep elkészítésére kérte fel. Cserébe az építkezést nyugati irányban 3 hektárral megnövelték. Két terv is készült ekkor. Az egyiket Gerő Balázs és Kiss Dénes alkották meg (2. kép),¹⁸ a másikat pedig Dénesi Ödön és Bálint János (3. kép).¹⁹ A 3 hektárral megnövelt tér sem volt elég ahhoz, hogy az eredeti koncepció szerint haladhassanak tovább. Ezekben a tervekben már számoltak 15 emeletes házakkal is, de végül az átlagos házmagasságot 7 emeletben határozták meg. A Gerő-Kiss páros által készített tervek Dénesi Ödön 1976-os elemzése szerint nem voltak a legszerencsésebbek, mivel nem vették figyelembe, hogy a terület nem teljesen sík vidék. Emellett az északon elhelyezkedő garázssor az uralkodó szélirány miatt komoly légszennyezettségnek tenné ki a városrészt.²⁰ Viszont pozitívként említi a 15 emeletes és a 10 emeletes házak elhelyezkedését.²¹ A Dénesi-Bálint páros munkájából jól kivehető az L és T alakú elrendezés. A házakat is sikerült jobban elhelyezni, hiszen az alacsonyabb, 2–5 emeletes házak északon, míg a magasabb, 10–15 emeletesek délen kaptak helyet.

A végleges koncepció mégsem ezekből alakult ki. Előbb 1970 második felében készítették új tervet Erdélyi Zoltánnal, majd 1971 áprilisában²² az 1969-es Dénesi terv került újra előtérbe, de már egy teljesen új panelsaláddal, amellyel némileg a városrész arculatát is át kellett alakítani (4. kép). Erdélyi Zoltán tervéről nem maradtak fenn adatok, de a Dénesi Ödön által írt cikk arról számol be, hogy a két előző terv alapján készült és csak kisebb korrekciókat tartalmazott. Ez a terv már a legtöbb elemében hasonló volt a végleges megoldáshoz, azonban egy teljesen új panelsalád tervei²³ valósultak meg.²⁴ Úgy tűnt ez lehet a végleges befutó, de 1971 novemberében ülést tartott Pécs Megyei Jogú Város Tanácsának Építési és Közlekedési osztálya, ahol a következő határozatot hozták:

¹⁵ DUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1968. május 24. 3.

¹⁶ DÉNESI 1979, 38.

¹⁷ DÉNESI 1979, 38.

¹⁸ DÉNESI 1979, 39. 1968 V.

¹⁹ DÉNESI 1979, 40.

²⁰ DÉNESI 1979, 39.

²¹ DÉNESI 1979, 39–40.

²² DÉNESI 1979, 42.

²³ A háztípus alaprajzokról bővebben a *Rövid pécsi paneltörténelem és a Kertvárosban megjelent títustervek* című (XI.) fejezet tájékoztató

²⁴ MNL BaML: XXIII. 108. 18015-17/23./1971

„Pécs M. Város Tanácsa VB. Tervosztálya, valamint Építési osztálya utasítása alapján, elrendeljük a még folyamatban lévő alábbi tervezési munkák haladéktalan leállítását. [...] A beruházó intézkedését a Kormány legutóbbi beruházás-politikai határozata tette szükségessé, mely szerint a tanácsoknak a tervezés során nagyobb gondot kell fordítaniuk a beruházások reális költségeinek tényleges figyelembevételére, a gazdaságilag megalapozott tervezésre.

A kidolgozás alatt álló épülettípusok a kivitelező és a beruházó igényelvérsítésével szemben egyrészt munkaigényes, másrészt fényűző, felesleges igények kielégítését szolgáló megoldásokat tartalmaznak és ezért felülvizsgálatra szorulnak. [...] törekedni kell az egyszerű, takarékos megoldásokra.

A leállított tervezések pótlására olyan új épülettípusokat kell megtervezni, amelyek a kivitelezői és beruházói elvárásoknak maradéktalanul megfelelnek, és ugyanakkor lehetővé teszik a [...] lakásépítési feladatok folyamatos végrehajtását. [...] Az 1974. első felében épülő lakások kiviteli terveit az ú.n. régi paneles lakóépület típusok adaptálásával” kell biztosítani.²⁵

Még ugyanebben a hónapban a város egy tizenkilenc oldalas felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Pécsi Tervező Vállalathoz, hogy vizsgálják felül a teljes rendezési tervet. Ebbe már nem csak a típusokkal kapcsolatos észrevételeiket, hanem magával a rendezési tervvel kapcsolatos fenntartásaikat is beleírták, a PTV pedig köteles volt végrehajtani a felülvizsgálatot.²⁶

A végleges tervezetet a városvezetés 1972. február 17-én fogadta el, Dénesi Ödön munkája alapján.²⁷ A legújabb koncepciót Dénesi elmondása szerint a Bálint Jánossal korábban készített tervek szellemében hozta létre.²⁸

Az építés

A különböző közműcsöveket már 1969-ben elkezdtek lefektetni mind a keszűi, mind a mályomi utak mentén, azonban a lakóházak építési munkálatai csak 1972 januárjában indultak meg. Az első épület váza 1972. február 17-én készült el, de a lakótömb mindössze csak szerkezetileg készült el, így a belső munkákat végző brigádok csak 1972 februárjában kezdhették meg tevékenységüket. Az 1972-es évre 640 lakás átadását prognosztizálták. Az építők ezért megfeszítetten dolgoztak, és létszámukat már augusztusban 260-ról 400 főre emelték, hogy minden idejében elkészüljön.²⁹ Már a nyár végére biztossá vált, hogy a kora őszi időpont tarthatatlan, így előbb októberre, később pedig decemberre halasztották az első lakások átadását. A késés fő oka itt is a tervezésben és a logisztikában keresendő. A közüzemi előkészületi munkák

²⁵ MNL BaML: XXIII. 108. 18015-2/33./1971.

²⁶ MNL BaML: XXIII. 108. 18015-17-64/1971.

²⁷ DÉNESI 1979, 42.

²⁸ DÉNESI 1979, 43.

²⁹ DUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1972. augusztus 11. 1.

ugyanis hatalmas csúszásban voltak, mivel a városrész tervezése is későn fejeződött be. A DEDÁSZ októberre, a PÉTÁV pedig csak novemberre készült el a vezetékek bevezetésével és a hőközponttal, míg a vízművek emberei csupán december 11-ére végeztek munkájukkal.³⁰

A beköltözés időpontja végül 1972. december 21. lett. Ha egyszerűsítve vizsgáljuk a történetet, akkor láthatjuk, hogy a friss beköltözők októberi meglepetés helyett karácsonyi ajándékot kaptak. Nézzük meg, hogy melyik utcák és házak készültek el az átadásra. Az első épületek közül hat többe költözhetek be az új városrész első lakói; a Júlia utca 5-ös, 7-es, 9-es és a Gyöngyös utca 3-as, 4-es és 5-ös számú házak lakásaiba. A lakásavató ünnepségre a városházáról és a Baranya Megyei Állami Építőipari Vállalattól is sokan ellátogattak. A Dunántúli Napló terjedelmes cikkben foglalkozott a beköltözőkkel. A beszédeket követően „*Dr. Németh Lajos – Pécs város Tanácsának elnökhelyettese – sok boldogságot kívánva átnyújtotta a lakás kulcsát Halász Edének. Majd Laki István dr.-nak, a II. kerületi hivatal elnökének adta át a lakótelepet, hogy a kerület vezetői gondozzák, ápolják, fejlesszék, viseljék gondját a lakótelepnek és az ott élő embereknek.*”³¹ A beköltözőket újabb meglepetés érte, amikor megtudták, hogy a karácsonyra való tekintettel a volt felvonulási épületben kialakítottak számukra egy kisboltot, ahol beszerezheték a karácsonyi vacsorához szükséges élelmiszert.³²

Milyen lehetett az új lakók első benyomása? Örültek, de nem teljesen voltak elégedettek. Egyrészt a városrész elhelyezkedéséből adódóan elszigetelve érezték magukat a belvárostól, másrészt jó néhány hideg éjszakának nézhetek elébe, mivel sokáig akadozott a távfűtés és a melegvíz-ellátás is. A probléma abból eredt, hogy az építkezés és a határidő tartása érdekében csak ideiglenes fűtőházakat állítottak fel, ezek pedig – mint utólag kiderült – nem tudták teljes egészében ellátni környezetüket. A végleges távfűtést csak 1973 májusára sikerült kiépíteni az új városrészben.³³

Az építkezés azonban tovább folytatódott. A következő évben az 1972-ben átadott épületektől délre, nyugatra és keletre is folytak a munkálatok. Kiepült a Varsány, a Berek, a Viktória, az Éva és a Zsuzsanna utca, befejezték a Júlia és a Gyöngyös utcákat, és elkezdtek dolgozni a Dóra, az Erika és a Lívia utcákon is. Ekkor már a Krisztina téren is házak állak. Ebben az évben kezdték el kialakítani a Dénesi Ödön által a tervben is említett nyugat-keleti irányú főutcát is, melynek a feladata a városrész szolgáltatásokkal való ellátása volt. Itt kapott helyett többek közt az OFOTÉRT, a GELKA-szervíz és az ABC áruház, de létesült ezen az árkádsoron bádogos- és üveges műhely, cipész szaküzlet, férfi-női fodrászat, patyolat, szabóság, cukrászda, ajándék-, hús-, papír- és

³⁰ DUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1972. december 6. 5.

³¹ DUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1972. december 22. 5.

³² DUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1972. december 28. 5.

³³ DUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1973. május 8. 1.

könyvesbolt, zöldséges, gyógyszertár és kisvendéglő is.³⁴ E széleskörű választéknak kellett (volna) ellátnia a mintegy 15.000 lakosú városrészt. Az elsődleges cél ugyanis az volt, hogy minden megtalálható legyen, és a lakosoknak ne kelljen a városba menniük vásárolni, vagy azért, hogy igénybe vegyék a szükséges szolgáltatásokat. E jó szándék mögött látnunk kell azonban azt is, hogy az építőknek már a kezdeti szakaszban is komoly gondot okozott a Siklósi út és az annak végén elhelyezkedő vasúti átjáró zsúfoltsága.

1974-re egyre biztosabbá vált, hogy az építkezés nem fog megállni azoknál a határoknál, melyeket 1972-ben megállapítottak, így a tervezőknek és a városvezetésnek gondolnia kellett arra is, hogy a belvárosba menő forgalmat valamelyest visszaszorítsák. Az 1973-as év befejezett munkálataihoz tartozik a kiszolgáló létesítményeken kívül az első elemi iskola és egy könnyűszerkezetes óvoda, továbbá az első bölcsőde átadása is a Berek utcában. Az utóbbi munkák tervezője Freivogel Mihály volt, aki 1976-ban a könnyűszerkezetes óvoda létrehozásáért a PTV II. kategóriás (megépült épületek) nívódíját nyerte el.³⁵ A P-2 jelzésű épület 6,8 millió, míg a bölcsőde 6,2 millió forintba került.³⁶

1974-ben lassan befejeződtek a Dóra, Kamilla és Erika utcai házak munkálatai, továbbá a Krisztina tér építésének utolsó fázisa. Emellett elkezdődött a munka a kialakuló városrész keleti felében is, az Enyezd utca környékén.

1974-ben a Pécsi Tervező Vállalatnak tovább kellett nyújtani az építkezés határait a nyugati irányba (a volt lőtér felé), mivel a város újabb bővítést kért, annak ellenére, hogy ez a hely már foglalt volt, ugyanis itt a tervezők a kevés zöldterületre való tekintettel egy szabadidő parkot képzeltek el (*4. kép*).³⁷ Ez a bővítés azonban azt jelentette, hogy 1977 és 1978 között újabb 30 tömböt kellett kialakítani a volt lőtér helyén. 1975-ben befejeződtek az építkezések az OTP lakótelepen (északnyugati rész).³⁸ A Sarolta, az Enyezd, az Anikó, az Olga, az Etelka és a Regina utcákban azonban ebben az időben csak épphogy megkezdődött vagy folytatódott a munka. Továbbá eldőlt az is, hogy nem épül meg a magasház a Diana téren, hanem helyére egy éttermet és egy középmagas épületet illesztenek be. Ebben az évben adták át a Krisztina téri bölcsődét, a gyermek és felnőtt körzeti rendelőt³⁹ és a gyógyszertárat is.⁴⁰

Mielőtt áttérnék a III. ütem tárgyalására érdemes egy kicsit kitekinteni arra, hogy milyen épülettípusokat készítettek el ebben az időszakban. Egyértelműnek tűnt, hogy a korábban Úránvárosban használt paneltípusok, az úgynevezett első

³⁴ P-1629/5. :Pécs- Megyeri Kertváros lakótelep II. szakasz beruházási programjához /2. változat/ 3–5.

³⁵ DUNÁNTÜLI NAPLÓ, 1976. január 17. 2.

³⁶ FREIVOGEL 1974, 21–22.

³⁷ DÉNESI 1979, 42.

³⁸ Dóra, Erika, Gyöngyös és Erika utca

³⁹ DUNÁNTÜLI NAPLÓ, 1975. július 20. 6.

⁴⁰ DUNÁNTÜLI NAPLÓ, 1975. augusztus 8. 2.

és második generációs panelok (D, D-1, E-1, D-4, K-4, K-5, K-6, K-7)⁴¹ elavultak. 1969-ben már készen álltak az új típusok, (harmadik generációs panelok: A-41, C-41, K-8, K-81, D-10), amelyeket el is kezdtek alkalmazni 1973-tól kezdődően. Ezen kívül itt alkalmazták Pécsen először az alagútzsalus építési módszert is (PEVA).

1976-ban befejeződött a II. ütem, hogy rögtön helyet adjon a III. ütem építkezéseinek, ahol már az új, negyedik generációs paneltípusok (TM-51, TD-51, TM-53, TM-531, KC-51, KM-51, KM-511) kerültek előtérbe. Az egyetlen régi tervet (PEVA) a MÁV által épített lakások esetében vették elő. 1977-ben a Melinda utcában, a Nagy Imre és a Keszüi úton építkeztek. Ekkor adták át az Anikó Utcai Általános Iskolát,⁴² a Berek utcai piacot,⁴³ egy új óvodát az Enyezd utcában⁴⁴ és a Berek utcai ABC-t.⁴⁵ Az ABC építése még 1973 októberében kezdődött, de csak 1977-re fejeződött be. Az építők ragaszkodtak a könnyűszerkezetes épülettípushoz, bár az előállításához szükséges technológiával Magyarországon nem rendelkeztek. Az Ausztriából érkező elemek késtek, ezért kétszer is hosszabb ideig szüneteltetni kellett a munkát. A III. ütemet végül 1979-ben fejezték be.

Az építkezések tovább folytatódtak, de már nem a Megyeri–Kertvárosban, hanem a Siklósi városrészben, amely már egy következő tanulmány részét fogja képezni.

Összegzés

Összességében mit mondhatunk el a Megyeri–Kertvárosról? Összesen 4170 lakást építettek fel 1972 és 1977 között, mintegy 15.000–20.000 ember számára. A lakosok számára vonatkozóan sajnos nem rendelkezünk pontos adattal, hiszen ilyen irányú statisztikák mindeztáig nem készültek. A lakásokkal kapcsolatban elmondható, hogy a lakások mintegy fele (47%) 10 emeletes épületben, míg a másik fele (53%) 5 emeletes házban valósult meg. A lakásnagyságokat nézve az országos átlag köszön vissza. A garzonlakások aránya az 1%-ot sem éri el, viszont egyre több a 2,5, illetve 3 szobás lakást építettek, de továbbra is a kétszobás lakásé a vezető szerep. Komolyabb változást csak a negyedik generációs panelcsalád típusainak nagyobb számú megjelenése hozott, de ez is inkább már a Siklósi városrésznel figyelhető meg.

Összegezve elmondhatjuk, hogy egy élhető városrész született meg 1972 és 1977 között, amely bár első ránézésre eléggé egyhangúnak tűnhet, az emberek nagy része mégis szeret itt élni.

⁴¹ 1972-ben még építettek a D-4-es típusból is pár egységet.

⁴² DUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1977. augusztus 28. 2.

⁴³ DUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1977. július 23. 2.

⁴⁴ DUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1977. november 3. 6.

⁴⁵ DUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1977. január 8. 1.

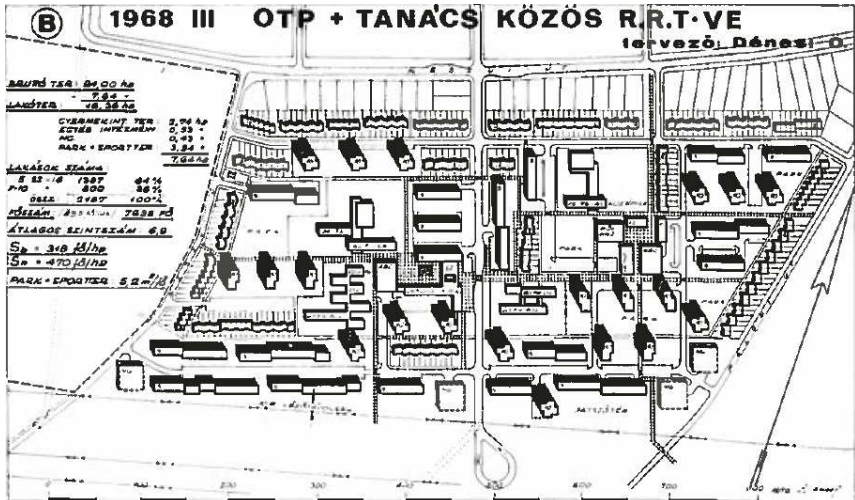
Irodalom és források

- DÉNESI – PAPP – SZOYKA 1974 = Dénesi Ödön – Papp József – Szoyka Pál: Sajátos helyi vonások a pécsi rendezési tervekben. *Városépítés* 1974/1 (1974) 14-19.
- DÉNESI 1979 = Dénesi Ödön: Megyeri– (Lvov) Kertváros, Pécs. *Magyar építőművészet* LXX. évf. 4. sz. (1979) 38-43.
- DUNÁNTÚLI NAPLÓ 1972–1977.
- FREIVOGEL 1974 = Freivogel Mihály: Könnyűszerkezetes bölcsőde, óvoda, Pécs Kertvárosában. In: *Magyar Építőipar* 23. évf. 1. sz. (1974) 21–22.
- MAGAY 2006 = Magay Miklós: Uránváros kialakulásának és fejlődésének története. In: Pilkhoffer Mónika – Vonyó József (szerk.): *Tanulmányok Pécs történetéből 18. A 2001-2004 között megrendezett Előadások Pécs történetéből című konferenciák válogatott előadásai*. Pécs: Pécs Története Alapítvány, 2006, 323–342.
- MNL BaML: XXIII. 108. 18015-17-64/1971
- MNL BaML: XXIII. 108. 18015-2/33./1971.
- MNL BaML: XXIII. 108. 18015-17/23./1971
- MNL BaML: XXIII. 108. 22464/1975. LVOV- Kertváros elnevezése
- P-1629/5. :Pécs – Megyeri Kertváros lakótelep II. szakasz beruházási programjához /2. változat/ 3-5. (PMJV Tervtár)
- SALLAY 2002 = Sallay Árpád: Az uránércbányászat szerepe Pécs XX. századi fejlődésében. In: Szirtes Gábor – Vargha Dezső (szerk.): *Iparosok és bányászok a Mecsekalján*. Pécs: Pro Pannonia Kiadó, 2002, 329–341.

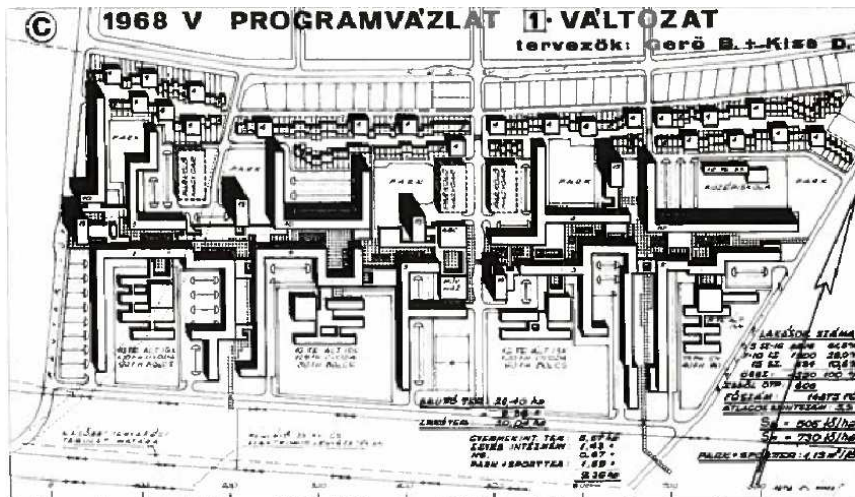
The history of the construction of the Megyeri–Kertváros, Pécs between 1972 and 1977

BALÁZS SIPOS

My main research field is the constructions in Pécs and in the towns of South Transdanubia. In my essay I discuss about the history of the construction of the largest residential area in Pécs, which is also the largest residenetial area of the region. In the essay I highlight the antecedent of this huge construction and why Kertváros was chosen in 1968 and from what plans and conceptions could the council choose. I also would like to provide an overview about first period of the constructions of this district (Megyeri-Kertváros) based on contemporary sources (press and plan documentations). Based on the documents, I would like to present what kind of difficulties had to go over the inhabitants who lived relatively far from the city. Finally, I write about the sorts of the houses built in this district.

1. kép: OTP+ Tanács R.R.T-ve (Megyeri–Kertváros 1968-as rendezési terve Dénesi Ödön ötletei alapján)

2. kép: 1968 V. Programváltozat 1. változat (Megyeri–Kertváros 1968-as rendezési terve Gerő Balázs és Kiss Dénes tervei alapján)

